

NAGYPALL

HELYI ÉRTÉKVÉDELMI KATASZTER

NAGYPALL

EGYSÉGES TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERVE

HELYI ÉRTÉKVÉDELMI KATASZTER

Készítette a
PÉCSÉPTERV STÚDIÓ
2003-ban

Vezető tervező: Csaba Gyula TT-1-02-0034

Építész: Csaba Gyula,
Béres Gábor,
Farkas László

Régészet: Nagy Erzsébet Sz-94/2002

Régészet

Készítette:

Nagy Erzsébet
régész-főmuzeológus
Sz-94/2002
JPM, Pécs

1. Vizsgálat - valamennyi érintett kulturális örökségi elem számbavétele és állapotának ismertetése

A térség régészeti kutatása az 1930-as évek közepétől követhető, amikor is Dombay János Pécsvárad határában és annak közel környékén rendszeres régészeti, történeti kutatásokba kezdett. Az összegyűjtött információiról, terepbejárásairól és ásatásairól naplót vezetett, jórészt a területen előkerült régészeti leletanyag lett a pécsvárad gyűjtemény, majd a Megyei Múzeum alapja, ma a Baranya Megyei Múzeumok Igazgatósága Janus Pannonius Múzeum Régészeti gyűjtemény egyik gyűjteményi egysége.

Mindennek ellenére a vizsgált területről hiányosak az ismereteink; az 1960-as évektől a térségben nem folytatódtak a rendszeres régészeti kutatások és sok ismert lelőhelyet ma már nem tudunk pontosan azonosítani.

Nagypall, Pall [+1015/158 [1220 k :]/1328/1403: Pol: Györffy 1:355:] 1323/1403/Pp.Reg: v. *Pol* (Vat. I/4.576) é.n. [1292-7]: A pécsvárad apátság alapítólevele szerint I. István 1015-ben népeket adott itt a monostornak. Utóbb az apátság nemes jobbágysai lakják. Nagypall (Csánki II. 515.)

A török hódoltság alatt lakott falu volt. A hódoltság után lakossága magyar. A 18. század második felében kezdtek a faluba németek betelepülni. (**Pesti** I. 121. Pécs, 1982. 608-612.)

Régészeti leletek a településről:

A falu területéről lapos kőbalta: JPM ltsz.: **3/1938.**, bronz szárnyasbalta: JPM ltsz.: **14/1940.**, a **Lengyeli kultúra** edénytöredéke, agyagkúp, orsógomb: JPM ltsz.: **58.29.1-3.**

Ma már pontosan nem azonosítható helyen, Nagypall és Fazekasboda közötti országút mellett Straub Mihály földjén őskori lelőhely, Dombay János ásatása 1936-ban, JPM Rég. Adattár: 525/79. Edénytöredékek - közöttük a **Péceli kultúra** korai időszakának lelete - kőeszközök, orsógomb: JPM ltsz.: **9/1936.1-11.**

Dombay János római kori települést (téglatöredékeket, épületmaradványokat) említ a falutól 600-800 m-re, a DK-felé húzódó völgy Ny-i oldalán, ahol – ma már közelebbről meg nem határozható helyen - 1936 nyarán próbaásatást is végzett. JPM Rég. Adattár: 525/79

Nyilvántartott régészeti lelőhely:

Nagypall I. – Határi dűlő – avar kori temető

Nagypalltól D-re húzódó völgy K-i oldalán 1940-ben Dombay János az avar kori temető 215 sírját tárta fel. A temető nincs teljesen feltárva, kiterjedését nem ismerjük. A feltárt területen a 7. század végén kezdtek temetkezni, a temetőt feltehetően az egész 8. század folyamán használták. (A címlapon Nagypall I. temető 80. sír palmettadíszes bronz nagyszíjvége. – *Az avarok aranya. A nagyszentmiklósi kincs.* Kiállítási katalógus, Magyar Nemzeti Múzeum, Bp. 2002. 104. 32. kép 2.)

Régészeti leletek JPM ltsz.: **11/1940. 1-159.**, embertani anyag JPM ltsz.: **56.109-135.**, JPM Rég. Adattár: 523/79., 1263/83.

Csallány 1956. Nr. 696., **Kiss 1977.** 73-84., **Pesti I.** 121./77. Pécs, 1982. 612.

A terület szántó, nem veszélyeztetett.

Nagypall II. – Fehérvölgy, Ürge dűlő – avar kori temető

Az 1907-1908-as vasútépítéskor megsemmisített temető utolsó 18 sírját 1940-1941-ben Dombay János tárta fel. A megmentett sírok az avar kor végére keltezhetők

Régészeti leletek JPM ltsz.: 1-5. sír: **13/1940.1-9.**, 8-14. sír: **2/1941.1-15.**, embertani anyag JPM ltsz.: **56.136-144.**, JPM Rég. Adattár: 524/79., 1263/83.

Csallány 1956. Nr. 697., **Kiss 1977.** 85-88., **Pesti I.** 121./53. Pécs, 1982. 611.

Irodalom: **Kiss 1977.** = A. Kiss: Avar Cemeteries in County Baranya. Cemeteries of the Avar Period /567-829/ in Hungary Vol. 2. Bp. 1977.

Pesti = Baranya megye földrajzi nevei. I-II. Pécs, 1982. Szerk.: Pesti János

Györffy György: Az Árpád-kori Magyarország történeti földrajza. I. Bp. 1963.

2. Hatáselemzés

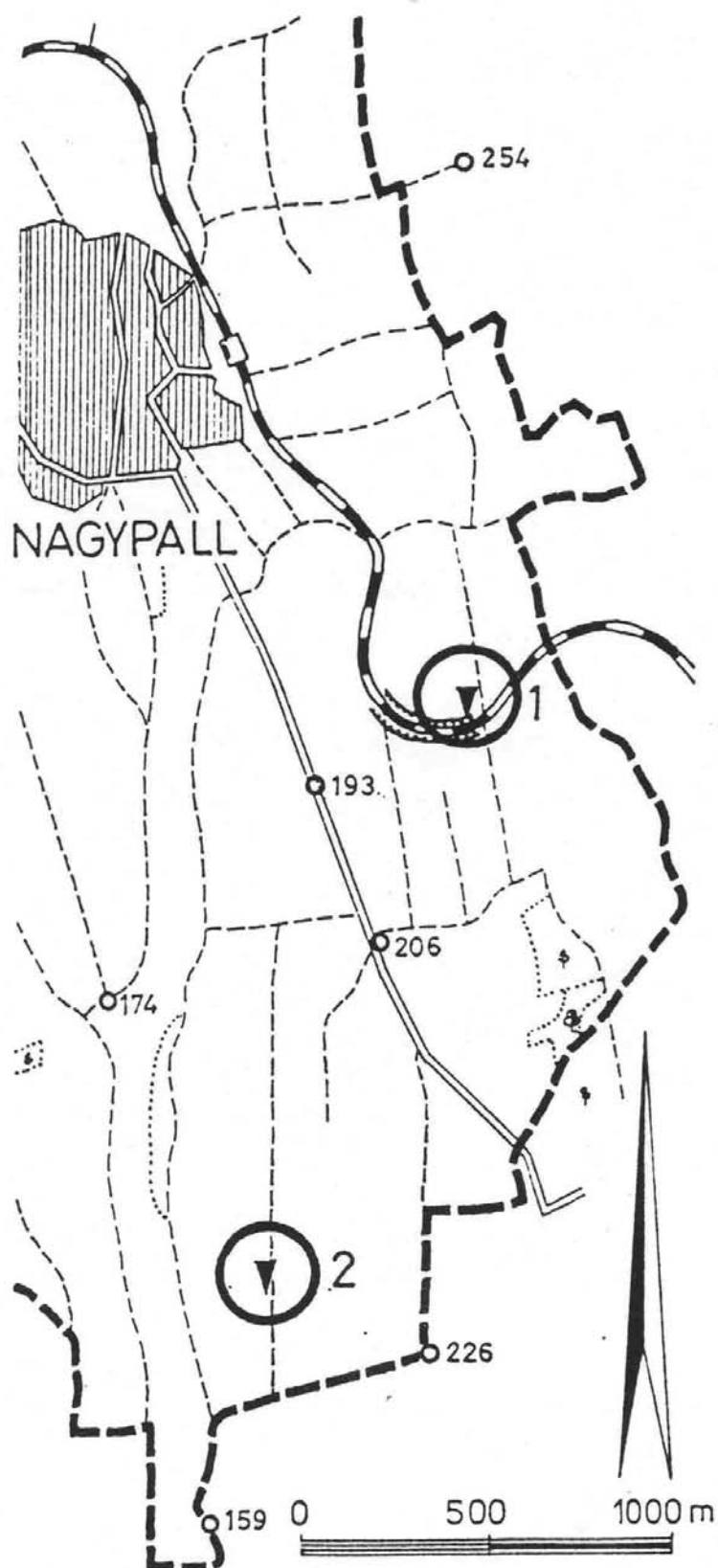
Különös figyelmet érdemel a részben feltárt Nagypall I. – Határi dűlő – avar kori temető.

3. Összefoglalás

A térség az újkőkor korai szakától lakott, sűrűn benépesített a római korban, majd a népvándorláskor időszakában. Okleveles adatok szólnak az Árpád-kori falvakról, szórvány régészeti leletek a korai középkori településekről. Érdemes felújítani a terület rendszeres régészeti-történeti kutatását, a sorra előkerülő régészeti emlékek igazolni fogják a fáradozást és a szükséges anyagi áldozatot.

4. Nyilatkozat

Az örökségvédelmi hatástanulmány régészeti szakterületi része a **2001. évi LXIV. törvény** a kulturális örökség védelméről 66. § alapján, az örökségvédelmi hatástanulmányról szóló **4/2003. (II. 20.) NKÖM rendelet** szerint készült. Minden javasolt megoldás megfelel az örökségvédelmi jogszabályoknak és hatósági előírásoknak. Az örökségvédelmi hatástanulmány régészeti szakterületi rész készítője a hatástanulmány elkészítésére jogosultsággal rendelkezik, szakértői száma: **Sz-94/2002**

Nagypall. Map of the area (1 : 25 000):
1 : Nagypall II, 2: Nagypall I

A településszerkezet kialakulása

Nagypall közigazgatási szempontból több változáson ment keresztül – tartozott a Pécsváradi, a Pécsi, a Komlói járáshoz, de önálló székhely is volt már a XX. század folyamán.

Nagypall nevét először 1220 körül írt oklevél említi Pol alakban. A Pall helynév a magyar Pál személynévből alakult ki, a Nagy-előtagot pedig az Erdősmecske határában lévő egykori Kispál falu nevéből való megkülönböztetés miatt kapta.

A török hódoltság alatt is lakott falu volt, lakossága akkortájt magyar volt. A XVIII. században kezdtek németek betelepülni.

A telkek beépítésének változása

A hagyományos hosszházas elrendezésű falusi lakóház típus az egész településen megtalálható. Az egytraktusos lakóházat egy következő fejlődési fokozatban az utcafronton L alakban bővítették.

A község szerkezetében az eredetileg magyarok lakta halmazos településrész jól elkülönül a betelepített németek számára létesített szabályos szerkezetű falurésztől.

Az értékvédelem fajtái

Az építészeti értékvédelem vonatkozhat területre és építményre, a védelem foka lehet országos (műemlék) és helyi védelem, aminek van H1 és H2 fokozata.

A H1 fokozatra javasolt épületeket tömegükben és tetőformájukban kell megtartani, érintetlenül hagyva a homlokzati nyílásrendet és a nyílászárók részosztását, megőrizve a homlokzati tagozatokat.

A H2 fokozatú védelem az épület valamely részértékére terjed ki. Az épületek felújítása, bővítése esetén ezeket az értékeket meg kell őrizni.

A védett épületek belső korszerűsítését, átalakítását a védelem nem akadályozza, sőt a védelem érdekében elő kell segíteni az épületek mai igényeknek megfelelő használatát. A belső átalakításokat az eredeti belső értékek elvárható tiszteletben tartásával kell megoldani.

A védett épületet úgy lehet bővíteni, hogy az eredeti épület tömegformája, homlokzati kialakítása, utcaképi szerepe ne változzon,

illetve gondosan mérlegelt kompromisszum árán a legkisebb kárt szenvedje és a tervezett bővítés a régi épület formálásával, szerkezetével, anyaghasználatával összhangban legyen.

Az épület bontására csak műszaki és erkölcsi avultság beálltával kerülhet sor, a védetség megszüntetését követően. Az új épülettel legalább a tömegét meg kell őrizni.

A település értékvédelmi katasztere

A területen egyedül a református templom áll országos védelem alatt.

Összesen 10 építményt emelünk H1 fokozatú védelemre és 14-at H2 fokozatúra.

Az örökségvédelmi hatástanulmány összességére

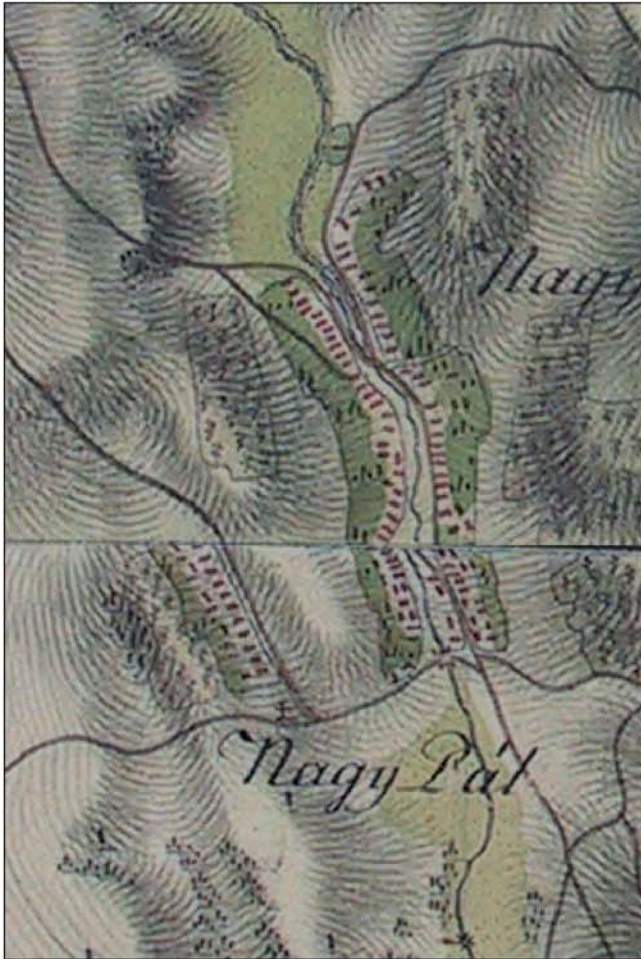
A kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény rendelkezéseinek megfelelően az örökségvédelmi hatástanulmány műemlékvédelmi szempontból a következő lényegi megállapításokat teszi a készülő településrendezési tervhez:

Műemlékvédelmi szempontból a tanulmány összegyűjtötte a területen található országos védelem alatt álló objektumokat, valamint a helyi sajátosságokat magukon viselő építészeti, kultúrtörténeti emlékeket. A Kulturális Örökségvédelmi Hivataltól megkapott adatszolgáltatás, a helyszíni terepbejárás, valamint a helybeliekkel való egyeztetések során kiválasztott épületek, építmények dokumentálásra kerültek. A rendszerezés kettő fokozatú, amely során a helyi védetség H1 vagy H2 kategóriájú lehet.

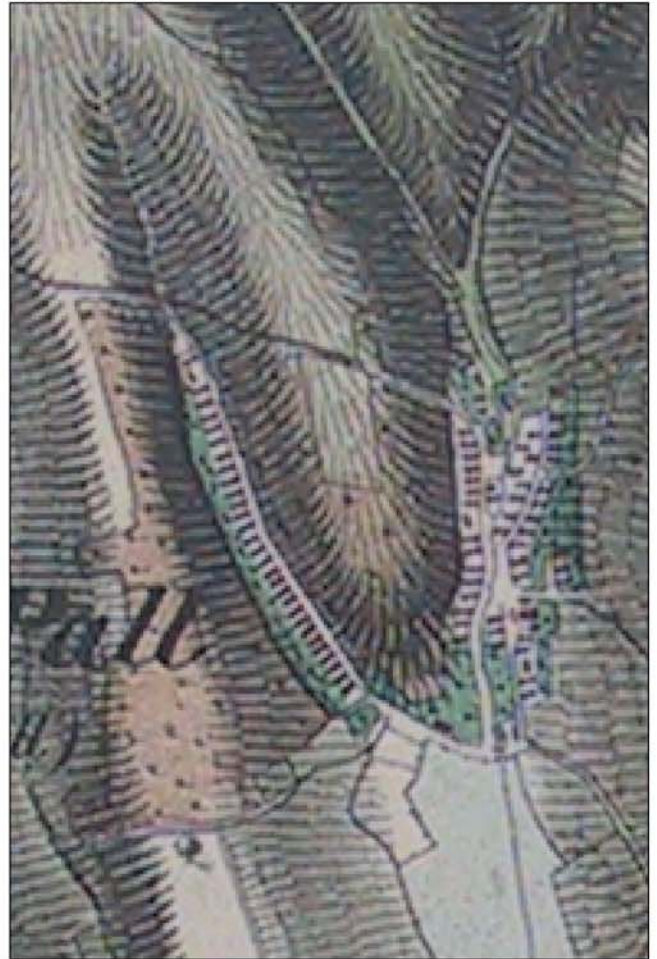
A helyi védelem alá helyezett objektumok meg kell jelenjenek a települések rendezési terveiben is, mint különös figyelmet érdemlő létesítmények. A velük kapcsolatos építési tevékenységek engedélyezése során a Helyi Építési Szabályzat mellékleteként kiadott építészeti értékvizsgálatban leírt követelményeket teljesíteni kell.

A helyi közösség múltjának, identitásának fontos elemei az épített környezet elemei, amelyek megővésük esetén esztétikus lakókörnyezetet eredményeznek.

1782-1785

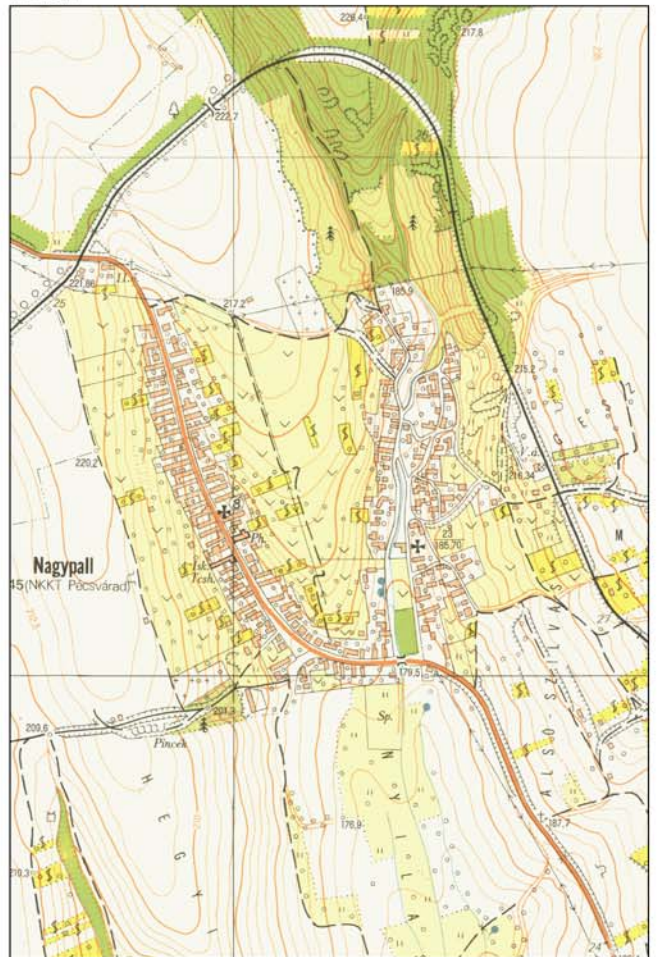
1829-1866

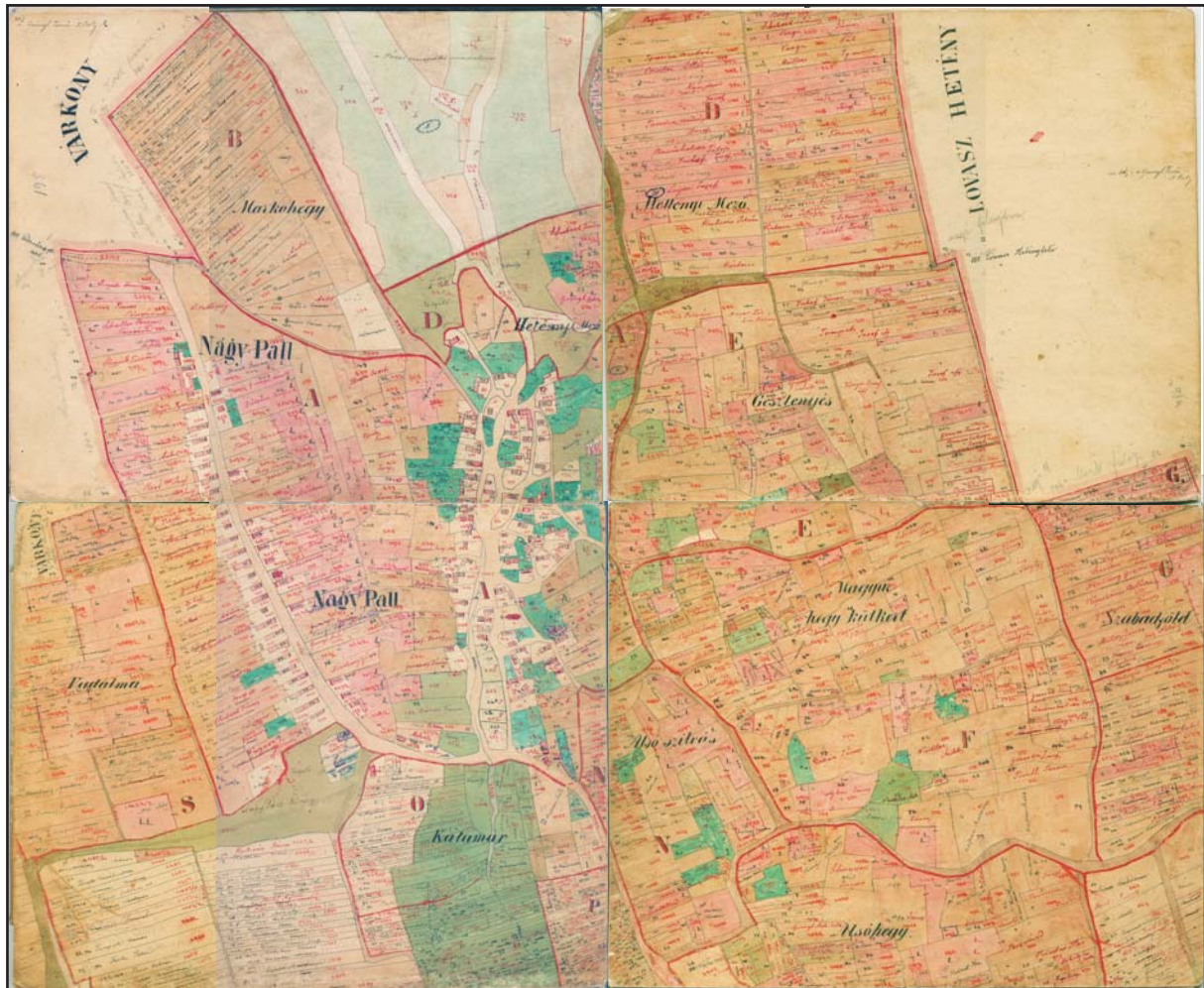
1872-1884

2002

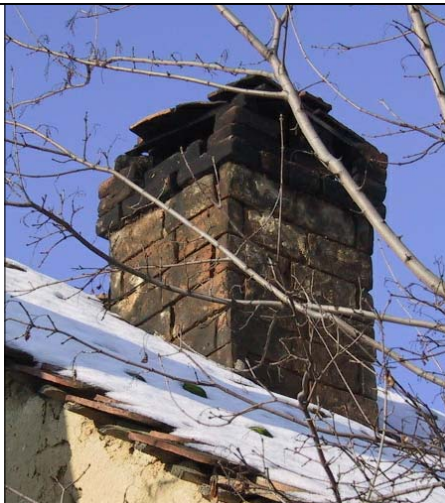

1860

Kémények

Az épületeken még sok helyen megtalálhatók a szabadkémények, amelyeket csak pár téglasorral emeltek a tetőgerinc fölé. A kémény lezárását pilléreként elhelyezett téglákra fektetett cserépsorok alkotják. A kémények körül nagyon ritkán találunk bádogozást, általában habarcskikenést készítettek.

Tornácoszlopok

A tornácokat faragott faoszlopokkal támasztották alá. Az oszlopok keskeny törzsét kanellurákkal vésték meg, a fejezetet pedig általában csigamotívum díszíti. A tornác földemét alulról vakoltan készítették, a földemgerendák így nem láthatók. A tornáchoz ritkább esetben falazott mellvéd tartozott.

Kapuk

A kerítések és nagykapuk sok helyen kovácsoltvasból készültek. A kaput íves tetejű kőoszlopok közé helyezték, amelynek belső oldalán kerékvetőt alakítottak ki. A kapuelemek alsó felében ritkábban tömör lemezt építettek, de gyakrabban a vasszerkezet váza a földig leér. A kapukat gazdagon díszítették indamotívumok, levelek, csigavonalak.

Présház ajtók

A régebbi pinceajtók egyenes áthidalásúak, hevederpánttal záródtak. Az újabb építésűek már szegmensíves tetejű, sok esetben színes üvegbetétekkel díszített felülvilágító ablakkal készültek. Az ajtók körül nyers-tégla felületű keretezés fut.

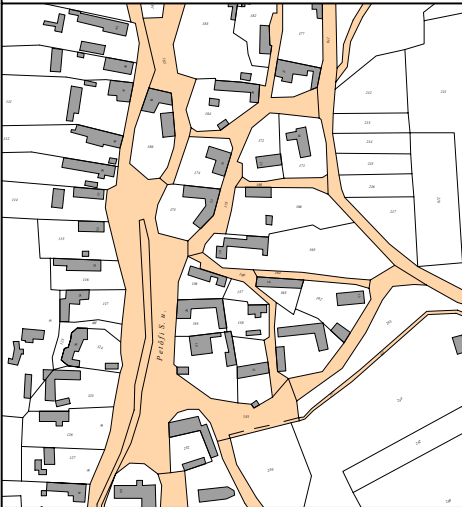
Minden ajtó kazettás kivitelű, barna vagy zöld mázolóssal ellátott.

Halmazos telekstruktúra

A település eredetileg magyarok által lakott részén a telkek organikus fejlődés eredményeként alakultak ki. A telkek közötti közterületeket utólag határolták le, így a szabálytalanság és zegzugosság jegyeit viseli magán a településnek ezen része.

A terep változatossága és a jobb helykihasználás miatt a gazdasági épületeket sok esetben keresztcsűrös formában helyezték el.

Tervezett telekstruktúra

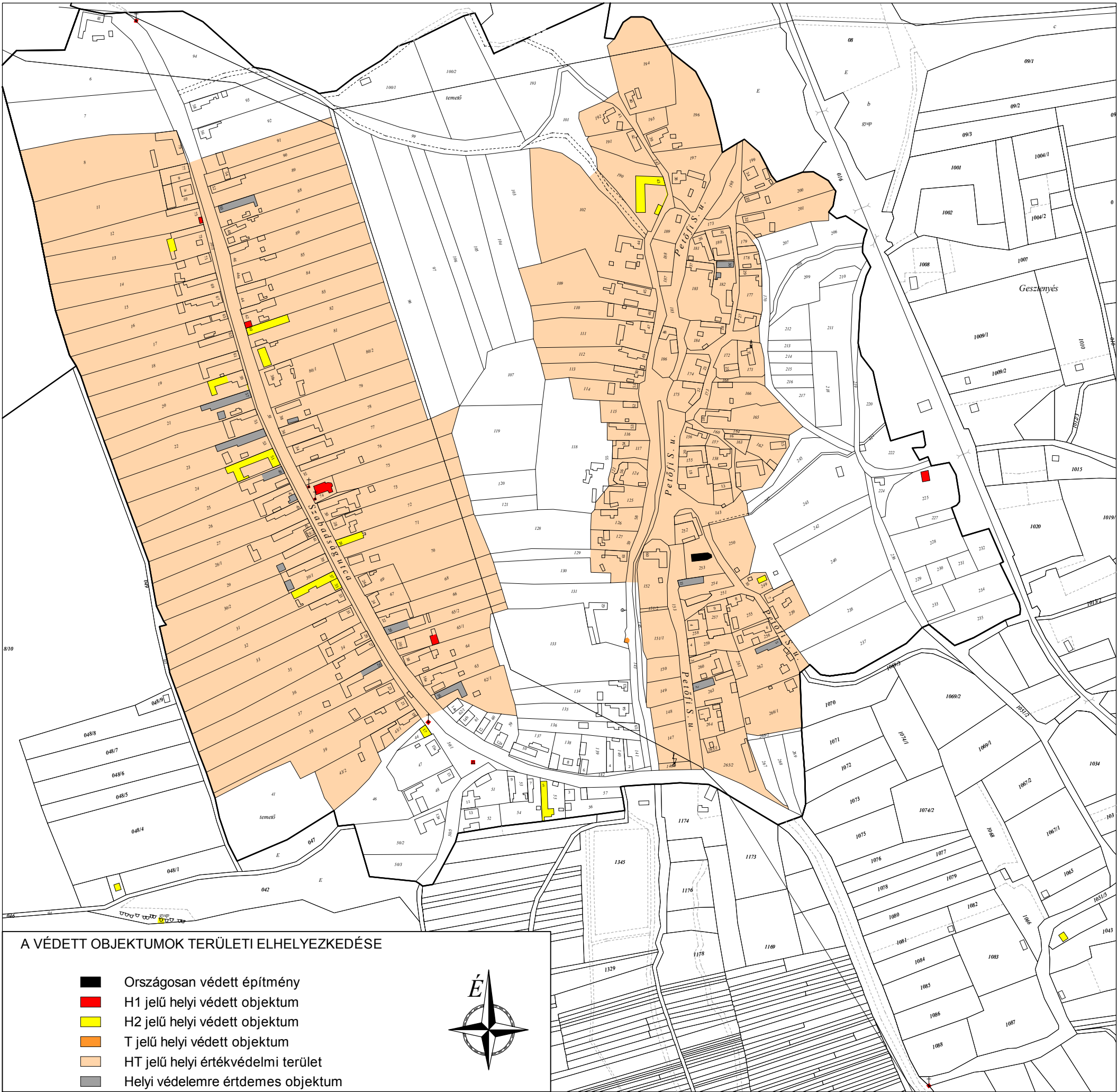
A település szabályos telekstruktúrájú részét a XVIII. században betelepített németek számára tervezték. A telkek közel azonos szélességűek és mélységűek. A házak fésűs elhelyezése az utcaképnek ismétlődő ritmust kölcsönöz.

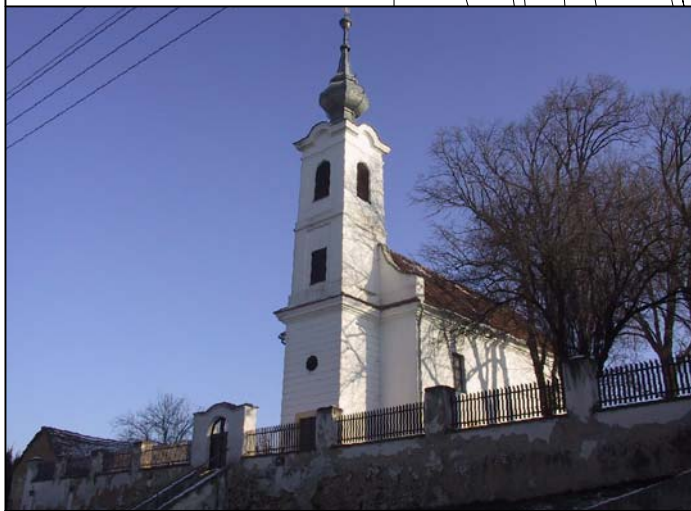
Kőfalak

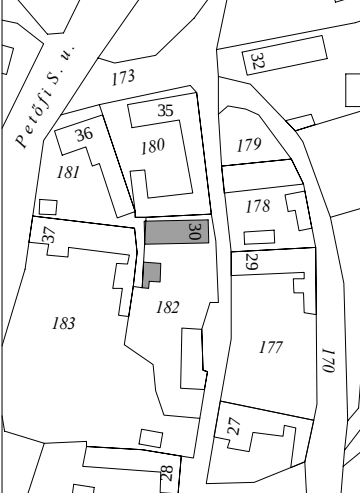
A magyar falu jellegzetessége, hogy a telkeket az utca felől tömören falazott kőkerítések zárják. A termésköveket habarcsba rakták, a hosszabb oldalakat támpillérekkel erősítették meg. A tömör térfalakkal az amúgy is keskeny utcáknak fesztett légtéraránya lett.

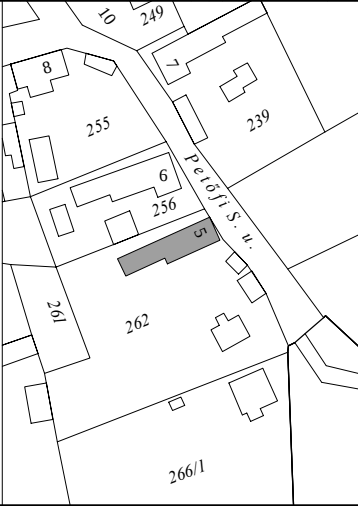

Leírás A református templomot 1793-ban építették, majd 1823-ban átalakították. Az eredetileg barokk stílusú épületet klasszicista jegyekkel ruházták fel. A torony a főhajóból előreugrik, attól különállóan létesült, magas szerkezetét vízszintes párkányokkal, valamint vakolatcsikózással törték meg. Bádorgozott toronysapkája alatt óraíves párkány húzódik. A templomhoz lépcsősoron juthatunk fel. Korrektíós javaslat		Petőfi Sándor utca	Helyrajzi szám	253
		- református templom -	Védelem foka	M III

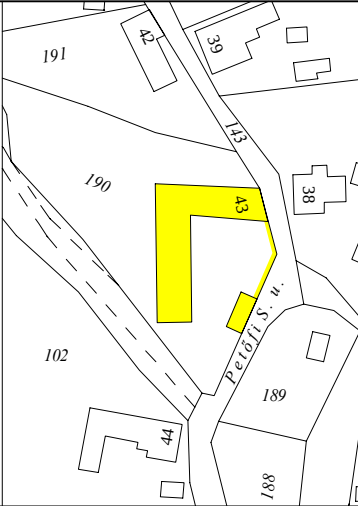

Leírás A lakó- és melléképület a halmazos telekstruktúrát követve állnak a telken. A lakóház utcára merőleges gerincű nyeregteretűvel, oromdeszkás kialakítású homlokzattal néz az utca felé. A tornácot karcsú, faragott faoszlopok tartják, melyeket kannelurált felülettel készítették. Nagyon szép asztalosmunka a melléképület ajtaja és a lakóépület ablaka. Értékes építészeti elemek az lakóépület tömege, utcai homlokzata, tornácoszlopai, a melléképület faragott ajtaja Korrektíós javaslat A homlokzat dörzsölt vakolatát simított vakolatra kell cserélni, és a festését fehér színűre kell változtatni.		Petőfi Sándor utca 30.	Helyrajzi szám	182
		- lakóépület, melléképület -	Védelem foka	

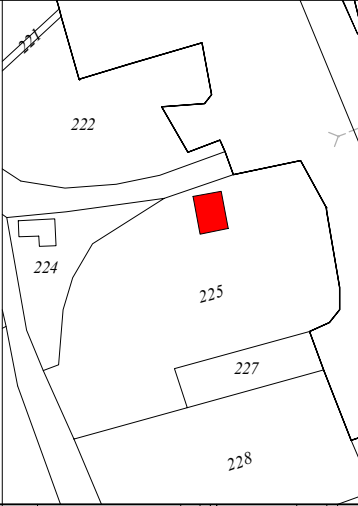

Leírás A hagyományos utcaképhe tömegével jól illeszkedő lakóépület tornácát befalazták. A tornác eredeti arányai az épület hátsó felében még megfigyelhetők. Oromfalát párkányzat osztja meg, más vakolatdísz nem látható. Értékes építészeti elemek az épület tömege, utcai homlokzatának nyílásrendszere Korrekciós javaslat Az épület eredeti utcai homlokzatát régi fényképek vagy analógiák alapján helyre kell állítani.		Petőfi Sándor utca 2.	Helyrajzi szám	263
		- lakóépület -	Védelem foka	
Leírás A település halmazos telekstruktúrájú részén épült lakóház utcai homlokzata már jelentős átalakuláson ment keresztül. A tornácot fejezetes faoszlopok tartják. Az udvari homlokzaton lévő nyílászárók felett timpanonos motívum látható, melyet közepén szem díszít. Ez a motívum a környék más településein is fellelhető, regionális jellegnek tekinthető. A tetőt csonkakontyúval, oromdeszkás kivitelben készítették. Értékes építészeti elemek az épület tömege, tornáckialakítása Korrekciós javaslat Az utcai homlokzat dörzsölt vakolatát simított vakolatra kell cserélni. Az eredeti vakolatdíszeket régi fényképek vagy analógiák alapján helyre kell állítani.		Petőfi Sándor utca 5.	Helyrajzi szám	262
		- lakóépület -	Védelem foka	
Leírás Az utcára merőleges gerincű nyeregteretűvel létesült lakóház főhomlokzatán vakolatdíszek nem láthatók. A házat túlnyúló eresszel építették. Feltehető, hogy az eredeti funkciója gazdasági jellegű volt, melyre a nyílászárók alakjából, anyagából lehet következtetni. Védett építészeti elemek az épület tömege Korrekciós javaslat		Petőfi Sándor utca 10.	Helyrajzi szám	249
		- lakóépület -	Védelem foka	H2
Leírás A ház megemelt, termésköböl rakott lábazata fölött alagsor található, melynek ablakai nyílnak az utcára. Az épület csonkakontyúval nyeregteretűvel épült. Tornácát utólagosan befalazták. Értékes építészeti elemek az épület tömege, terméskő kerítése és lábazata Korrekciós javaslat A homlokzat festését lehetőleg fehér színnel kell megoldani. A redőnyös hármasalakot a főhomlokzaton lévő ablakokhoz hasonlóra kell cserélni.		Petőfi Sándor utca 11.	Helyrajzi szám	254
		- lakóépület -	Védelem foka	

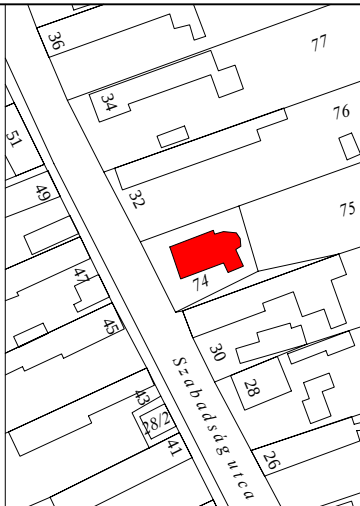
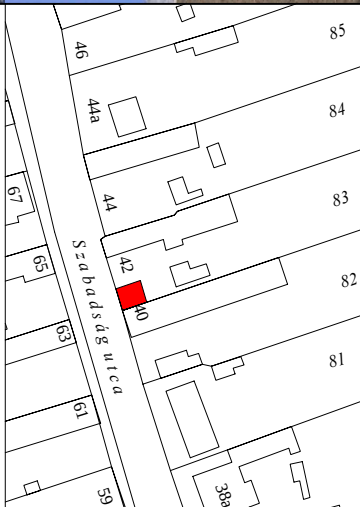

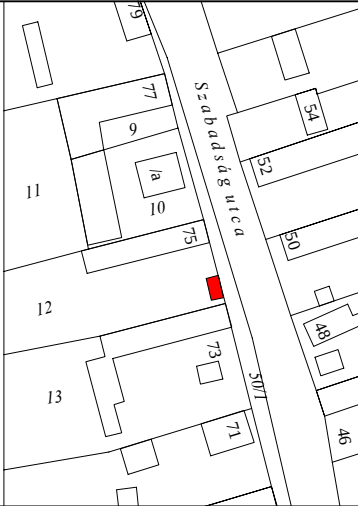
Leírás Az egytraktusos lakóház faragott faoszlopos tornáccal létesült, amelyet falazott mellvéd határol. A melléképület L alakban befordul. Az istálló nyílásai szegmensívesek, melyeknél a nyers téglafelület még megfigyelhető. A göré eredeti faszerkezete jó állapotban van, a kerítés kovácsoltvas elemei viszont felületkezelésre szorulnak. Védett építészeti elemek a lakóépület tömege, tornáca, a melléképület udvari homlokzata, a göré és a kovácsoltvas kerítés Korrektíós javaslat A lakóépület utcai homlokzatát régi fényképek vagy analógiák alapján helyre kell állítani. A kovácsoltvas kapuzatot megfelelő korrózióvédelemmel kell ellátni.		Petőfi Sándor utca 43.	Helyrajzi szám	190
		- lakó-, melléképület, göré, kerítés -	Védelem foka	H2
				

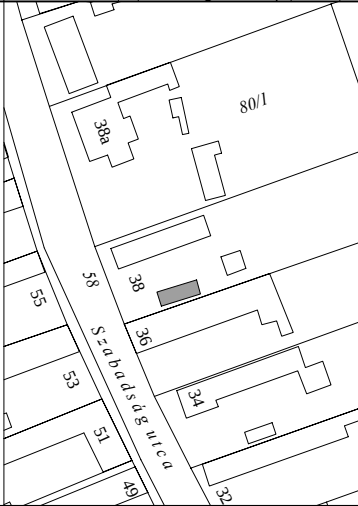

Leírás A boltíves tonáccal létesült pincén vakolatdíszek találhatóak. A pince bejárati ajtaja felett szegmensíves boltív fut, melyet nyers-tégla felületű sáv kísér. Az épület tömegével, formavilágával a helyi építészeti értékes színtöltője. Védett építészeti elemek az épület tömege, tornáca, vakolatdíszei Korrektíós javaslat		Szabadság utca	Helyrajzi szám	243
		- présház -	Védelem foka	H1
				

Leírás A Petőfi Sándor utcában található mosóforrást termésköböl épített fal veszi körül.
--

Leírás Az 1884-ben létesült katolikus templom a település eredetileg németek lakta részén található. A templom tornyát a főhajó síkjából enyhén előreugratva építették, melyet párkányok osztanak meg. A homlokzaton végigfutó lizénák között dörzsölt vakolattal készült falsávok láthatók. Az ablaknyílások és vakablakok körül fehér vakolatkeretezés fut. Védett építészeti elemek a templom épülete Korrektíós javaslat		Szabadság utca	Helyrajzi szám	74
		- templom -	Védelem foka	H1
				
  		Szabadság utca 42.	Helyrajzi szám	83
		- melléképület -	Védelem foka	H1
				
Leírás A nyárkonyhánál szemben lévő oldalhatárra épített nyárkonyha eredeti állapotában maradt meg. Az utcai homlokzaton három ablakot találunk. Az oromfalat párkány díszíti. Az okker mázolású nyílászárók mintaként szolgálhatnak a település más épületeinél történő felújításhoz. Védett építészeti elemek az épület tömege, utcai homlokzata Korrektíós javaslat		Szabadság utca 47.	Helyrajzi szám	26
		- lakóépület -	Védelem foka	
				

Leírás Az utcai telekhatáron létesített nyárikonyha utcával párhuzamos gerincű nyeregtetővel épült. Az utcára egy ablakkal megnyitott homlokzata az utcaképhez jól illeszkedik, mert tömegével és színeivel harmonizál a környező épületekkel. Védett építészeti elemek az épület tömege, részletei Korrektíós javaslat		Szabadság utca 75.	Helyrajzi szám	12
		- melléképület -	Védelem foka	H1
				

Leírás Az egytraktusos, túlnyúló ereszaljával épült gazdasági épület a lakóházzal szemben lévő oldalhatáron létesült. Udvari és utcai nyílászárói eredetiek. Figyelmet érdemel a pilléres fejezettel készített kerménye is. Értékes építészeti elemek az épület tömege, részletei Korrektíós javaslat		Szabadság utca 38.	Helyrajzi szám	79
		- melléképület -	Védelem foka	
				

Leírás A magas ívű szegmensívvél fedett tornácot vakolatdíszek ékesítik. A bejárati ajtó fölött ugyanazt az ívet találjuk, amely a tornácra is megtalálható. Az épület eredeti funkciója pince volt. Értékes építészeti elemek az épület tömege, homlokzat kialakítása, tornáca Korrektíós javaslat Az épület festését fel kell újítani.		Szabadság utca 41.	Helyrajzi szám	29
		- gazdasági épület -	Védelem foka	
				

Leírás A jó állapotban megmaradt gazdasági épület előtt félköríves tornác fut, amelyen vakolatdíszek találhatók. A bejárati ajtó szegmensíves, színes üvegbetétekkel díszített nyílászáró. Az oromfalát macskalépcsős kialakításúra készítették. Keresztcsűrös elhelyezése sejteti az eredeti lakóház méreteit, mely nagy valószínűséggel az gazdasági épületig nyúlt. Védett építészeti elemek az épület tömege, vakolatdíszei, homlokzat kialakítása Korrektíós javaslat		Szabadság utca 20/1.	Helyrajzi szám	65/1
		- melléképület -	Védelem foka	H1
				

Leírás

A szokványosnál nagyobb belmagassággal létesült lakóház utcai homlokzata őrzi eredeti nyílásrendszerét. A nyílászárókat fehérre festett vakolatsáv keretezi. A tornácot vékony, feltehetőleg utólagosan beépített oszlopok tartják. A gazdasági épület szegmensíves nyílásai fölött a az eredetileg nyers felületű téglasorokat lefestették.

Védett építészeti elemek

az épület tömege, utcai homlokzata, tornáckialakítása, melléképületének homlokzata

Korrekciós javaslat

A melléképület szegmensíveit lehetőleg nyers téglafelületre kell visszaállítani.

Szabadság utca 5.	Helyrajzi szám	55
- lakóépület, melléképület -	Védelem foka	H2

Leírás

A túlnyúló ereszaljával létesült népi stílusú lakóház a falukép egyik igen értékes eleme. Tömegképzésének arányai, nyílásrendszere, tetőformája miatt védelemre érdemes. Az utcai homlokzatán két ablak, az ablakok felett és alatt végigfutó parkányzat látható. A sarkokat lizéna formára képzett vakolatsávok hangsúlyozzák ki. A melléképület L alakban befordul, így zárja le az udvart a hátsókert felől.

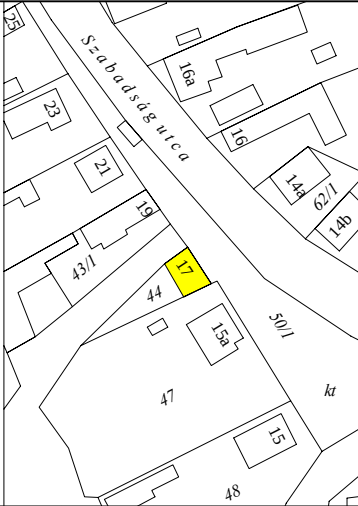
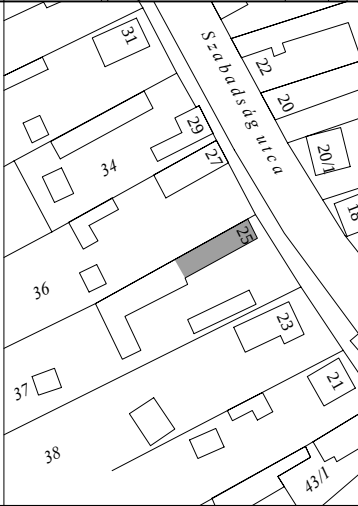
Értékes építészeti elemek

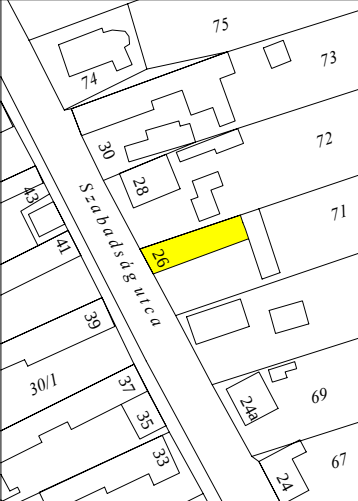
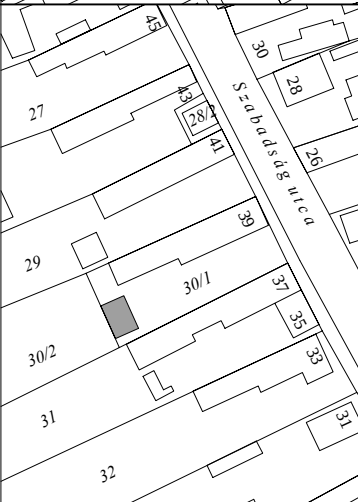
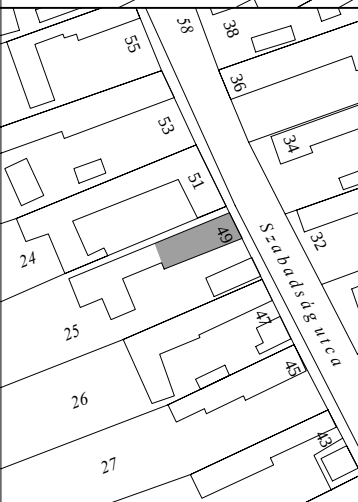
az épület tömege, utcai és udvari homlokzata, a melléképület tömege

Korrekciós javaslat

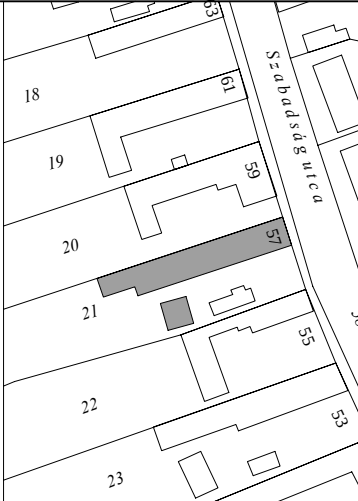
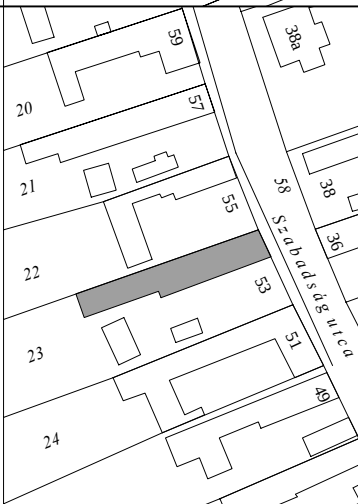
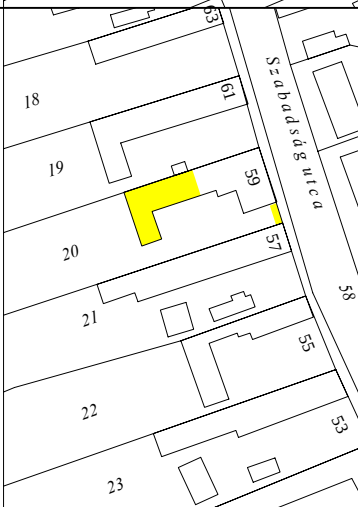
Szabadság utca 16.	Helyrajzi szám	62/1
- lakó- és melléképület -	Védelem foka	

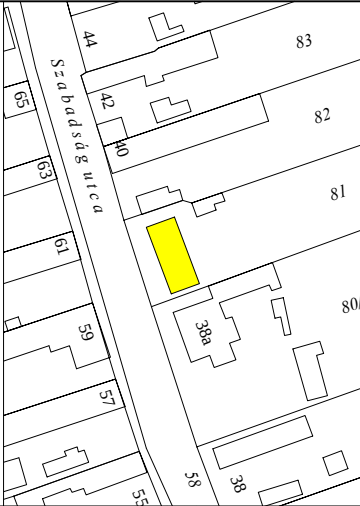
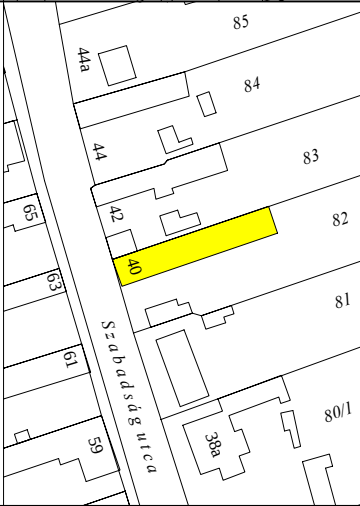
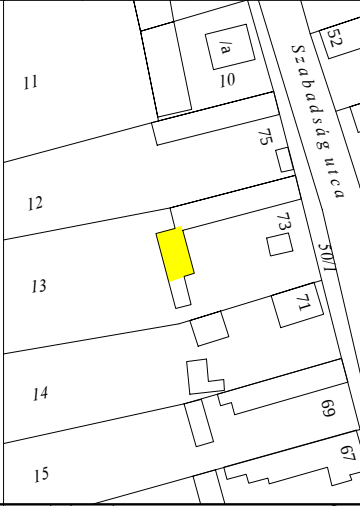
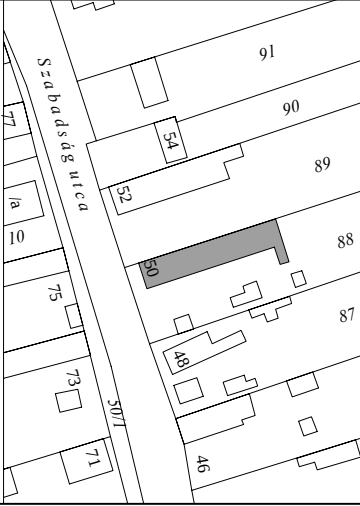

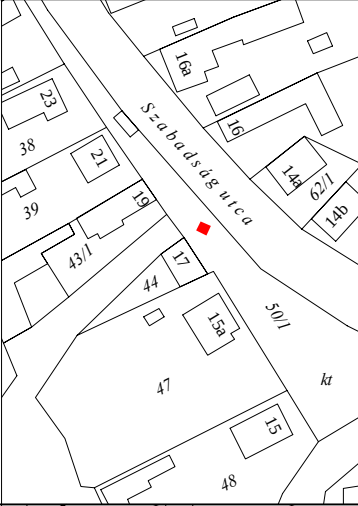
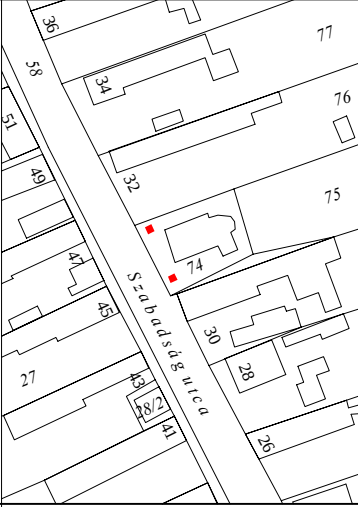
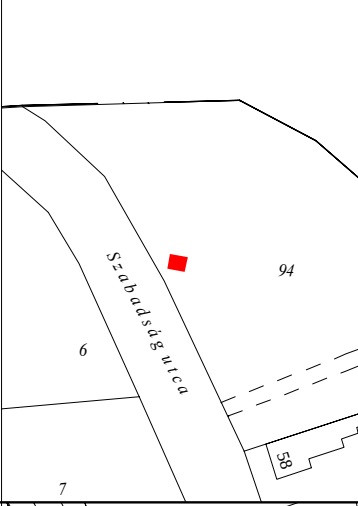
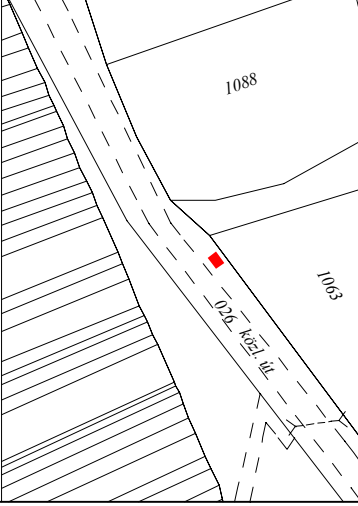
Leírás A település központjában álló gazdasági épület tornácos kialakítású. Utcával párhuzamos gerincű nyeregtetővel létesült. Központi helyzete miatt az épület hasznosítására különös figyelmet kell fordítani. Védett építészeti elemek az épület tömege Korrektíós javaslat A vakolathibákat ki kell javítani.		Szabadság utca 17.	Helyrajzi szám	44
		- melléképület -	Védelem foka	H2
				
Leírás Az utcára merőleges gerincű nyeregtetővel létesült lakóház túlnyúló ereszejével néz az udvar felé. Utcai homlokzata még őrzi eredeti nyílásarányait, de a homlokzat vakolatdíszzeit már eltávolították. Értékes építészeti elemek az épület tömege Korrektíós javaslat Az utcai homlokzat vakolatdíszit régi fényképek vagy hasonló példák alapján helyre kell állítani.		Szabadság utca 25.	Helyrajzi szám	37
		- lakóépület -	Védelem foka	
				
Leírás Az utcáfronti telekhatárt követő oromfallal épült lakóház hagyományos tömegével jól illeszkedik a fésűs beépítésű településrészbe. Az utcai homlokzatot vakolt falsávok osztják meg. Az új beépítésű ablakok körül vakolatkeretezés fut. A tornác nélküli, ereszejével létesült házat sorolt formában követi a gazdasági épület. Értékes építészeti elemek az épület tömege, utcai homlokzatának vakolatdíszzeit Korrektíós javaslat Az utcai homlokzatról az elektromos vezetékek kerámia foglalatait el kell távolítani. A redőnyszerényeket az utcáról nem látszó módon kell felszerelni.		Szabadság utca 20.	Helyrajzi szám	65/2
		- lakóépület -	Védelem foka	
				
Leírás Az eredetileg egytraktusos lakóháztípust utólag, a funkciónak megfelelően bővítették az utcafronton L alakban. Az új és a régi szárny között kapuáthajtót hagytak. Az épület városias stílusban létesült, de az udvari részen az eredeti tornác még megtalálható. Védett építészeti elemek az épület tömege, az udvari tornácoszlopok Korrektíós javaslat		Szabadság utca 37.	Helyrajzi szám	31
		- iskola -	Védelem foka	H2
				

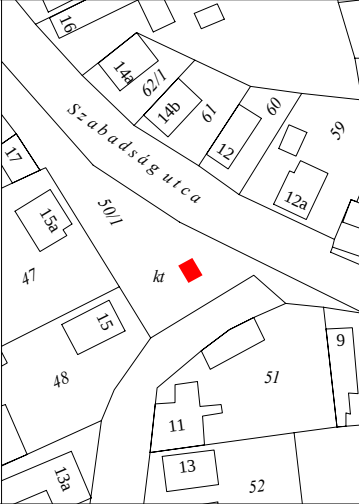
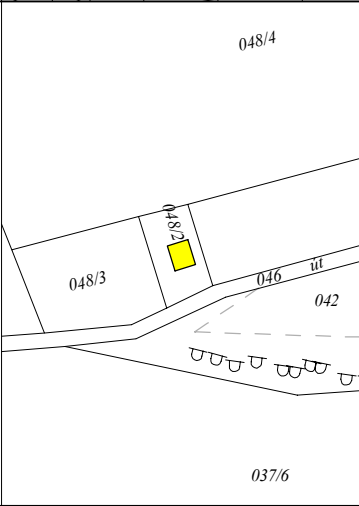
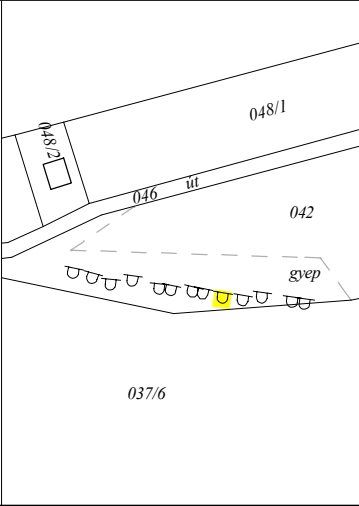
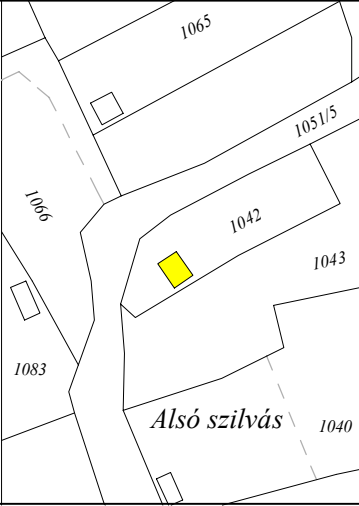
Leírás Az utólagosan L alakban bővített hivatali épület eredetileg teljes hosszában tornáccal épült. A tornácot faragott faoszlopok tartják, amelyeknek a felületét kanellurákkal vésték meg. Az utcai homlokzaton az ablakok, a párkányzat, a tetőforma eredeti arányokban látható. Védett építészeti elemek az épület tömege, tornácoszlopai Korrektíós javaslat Az utcai homlokzat dörzsölt vakolatát simított vakolatra kell cserélni, a festését pedig lehetőség szerint fehér színűre kell változtatni.		Szabadság utca 26.	Helyrajzi szám	71
		- postahivatal -	Védelem foka	H2
Leírás A keresztcsűr tornácos homlokzattal néz az utca felé. Nyílásai felett szegmensíves téglaboltzat található. A terepalakulat változása miatt keresztben elhelyezett melléképület a településen gyakran alkalmazott beépítési mód. Értékes építészeti elemek az épület tömege Korrektíós javaslat A gazdasági épületen jelentkező vakolathibákat ki kell javítani simított vakolat alkalmazásával.		Szabadság utca 39.	Helyrajzi szám	50/1
		- melléképület -	Védelem foka	
Leírás A XX. század első harmadában épült lakóház utcai homlokzatán félköríves ablakok láthatók. A tornácát faragott faoszlopok gyámoilitják. Az oromdeszkás kialakítású tetőt csonkolt konttyal építették. Értékes építészeti elemek az épület tömege, tornáckialakítása Korrektíós javaslat Az épület dörzsölt vakolatát simított vakolatra kell cserélni.		Szabadság utca 49.	Helyrajzi szám	25
		- lakóépület -	Védelem foka	
Leírás Az eredetileg fésűs beépítésű lakóházat L alakban befördítették az utcafronton. Az utcai homlokzat középső részén kapuáthajtó található. Az épület utólagosan toldott részén a jelenlegi hármablakok helyett feltehetőleg zsalugáteres ablakok voltak. A főhomlokzaton fejezetes lizénák futnak. A nagykapu kazettás kivitelben készült, szegmensíves boltzással. Védett építészeti elemek az épület tömege, utcai homlokzatának vakolatdíszel, a kazettás kapu Korrektíós javaslat Az épület festését világos és nem élénk színekkel kell megoldani. A hármablakok helyett az eredeti arányokkal bíró ablakokat kell visszaépíteni.		Szabadság utca 51.	Helyrajzi szám	24
		- lakóépület -	Védelem foka	H2

Leírás Az egytraktusos lakóház utcai homlokzatát már jelentős mértékben átalakították, de a tornácot még az eredeti oszlopok tartják, melyeket fából, esztergált módon készítették. Az udvari pinceépületet félköríves tornác határolja. Nyílászárói mives asztalosmunkáról tesznek tanúbizonyságot. Értékes építészeti elemek a lakóépület tömege, tornácoszlopai, a pinceépület tömege és tornáca Korrekcíós javaslat A lakóépület utcai homlokzatát az eredeti formában régi fényképek vagy analógiák alapján vissza kell állítani. A dörzsölt vakolat helyett simított vakolatot kell alkalmazni. 	Szabadság utca 57.	Helyrajzi szám	21	
	- lakóépület, melléképület -	Védelem foka		
Leírás A lakóház eredeti tömegarányaival jól illeszkedik a település hagyományos utcaképebe. A tornácát faragott faoszlopok tartják. Utcai homlokzata jelentősen átalakuláson ment keresztül a vakolatdíszek eltávolítása és a dörzsölt vakolat alkalmazása révén. Értékes építészeti elemek az épület tömege, utcai homlokzatának nyílásarányai, tornácoszlopok Korrekcíós javaslat A homlokzat dörzsölt vakolatát simított vakoltra kell cserélni. Az eredeti vakolatdíszeket régi fényképek vagy analógiák alapján helyre kell állítani. 	Szabadság utca 53	Helyrajzi szám	23	
	- lakóépület -	Védelem foka		
Leírás A lakóépület mögött folytatott, majd L alakban befordított melléképület faoszlopos tornáccal létesült. A zöldre mázolt ablakokat szegmensív fedi. Az utcai kerítés kovácsoltvas elemeit az indamotívumok gazdagon díszítik. Védett építészeti elemek melléképület tömege, kovácsoltvas kapu Korrekcíós javaslat 	Szabadság utca 59.	Helyrajzi szám	20	
	- melléképület, kapu -	Védelem foka	H2	
 				

Leírás A pinceépület külső falfelületén a felújítás jelei észrevehetők. A félköríves bolthajtásos tornác mögött szegmensíves záródású nyílások láthatók. Az ablakok és az ajtó körül nyers-tégla felületű keretezés fut. Védett építészeti elemek az épület tömege, tornca, utcai homlokzat kialakítása Korrekcíós javaslat Az épületet lehetőleg fehér színűre kell festeni. Régi fényképek vagy analógiák alapján a tornác eredeti vakolatdíszzeit helyre kell állítani.		Szabadság utca	Helyrajzi szám	81
		- melléképület -	Védelem foka	H2
Leírás Az utcára merőleges gerincű nyeregteretűvel létesült lakóház tornácát az utca felől ablaknyílás zárja le. A tornác oszlopai faragottak, fejezettel készültek. Az épületet az utca felől támpillérek gyámoilitják. Védett építészeti elemek az épület tömege, tornácoszlopai Korrekcíós javaslat Az épület homlokzatát lehetőség szerint egységes fehér színűre kell festeni. A homlokzat eredeti díszítéseit vissza kell állítani.		Szabadság utca 40.	Helyrajzi szám	82
		- lakóépület -	Védelem foka	H2
Leírás A keresztcsűrös beépítésű épület előtt magas faoszlopokkal gyámoilitott tornác fut. A zsalugáteres ablakok és a fakazettás ajtó eredeti állapotban maradt meg. Védett építészeti elemek az melléképület tömege, udvari homlokzatkialakítása Korrekcíós javaslat Az épületen jelentkező vakolathibákat ki kell javítani a simított vakolat típus megtartása mellett!		Szabadság utca 73.	Helyrajzi szám	13
		- melléképület -	Védelem foka	H2
Leírás Ebben a házban született Sebes Schöbert József S. J. (1915-1990) a washingtoni Georgetown Egyetem művelődéstörténész professzora, az ENSZ Kína-szakértője. Az épületnek helytörténeti jelentősége van! Értékes építészeti elemek az épület tömege Korrekcíós javaslat A homlokzat dörzsölt vakolatát célszerű simított vakolatra cserélni. Az épület eredeti vakolatdíszzeit, nyílászárórendszerét régi fényképek vagy hasonló példák alapján helyre kell állítani.		Szabadság utca 50.	Helyrajzi szám	88
		- lakóépület -	Védelem foka	
				
				
				
				

Leírás A posztamensre helyezett kereszt a Szabadság utca végén található téren áll. Védett építészeti elemek a kereszt Korrekciós javaslat		Szabadság utca	Helyrajzi szám	50/1
		- kereszt -	Védelem foka	H1
				
Leírás A templom két oldalán felállított keresztet hálából állították a hívek. Az északi keresztön 1955-ös évszám olvasható. Védett építészeti elemek keresztek Korrekciós javaslat		Szabadság utca	Helyrajzi szám	74
		- kereszt -	Védelem foka	H1
				
Leírás A kereszt a község bejáratánál áll. Védett építészeti elemek a kereszt Korrekciós javaslat		Szabadság utca	Helyrajzi szám	94
		- kereszt -	Védelem foka	H1
				
Leírás Posztamensre helyezett kereszt a szőlőhegy közelében. Védett építészeti elemek a kereszt Korrekciós javaslat		külterület	Helyrajzi szám	026
		- kereszt -	Védelem foka	H1
				

Leírás A katolikus temetőhöz vezető út elején áll a posztamensre helyezett Szent Vendel szobor. Védett építészeti elemek a szobor Korrektíós javaslat A szobor környezetében található téren gépkocsik parkolnak, az elhelyezésüket máshol kell megoldani.		Szabadság utca	Helyrajzi szám	50/1
		- szobor -	Védelem foka	H1
		külterület	Helyrajzi szám	048/2
		- "Eklézsia pince" -	Védelem foka	H2
Leírás A kő, téglá, vályog vegyesfalazatú, csonkakontyolt tetőzetű pinceépület a község melletti pincesoron található. Az épület rossz állapotú. Védett építészeti elemek az épület tömege Korrektíós javaslat Az épület homlokzatát simított vakolattal kell ellátni.		külterület	Helyrajzi szám	42
		- pince -	Védelem foka	H2
Leírás A falu mellett található pincesor rangos eleme a téglá homlokzatú, földbevált pince. Védett építészeti elemek az épület tömege Korrektíós javaslat				
		külterület	Helyrajzi szám	1042
Leírás Az épület előtt félköríves tornác található. Az ablakok felett timpanonos díszítés helyezkedik el, amely forma a környék más településein is fellelhető. Védett építészeti elemek az épület tömege, tornáca, nyílásrendszer Korrektíós javaslat A tornác eredeti vakolatdíszait régi fényképek vagy analógiák alapján helyre kell állítani.		külterület	Helyrajzi szám	1042
		- présház -	Védelem foka	H2
				